

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 152/08-52

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť S., s. r. o., právne zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu, slobodné prijímanie, vyhľadávanie a rozširovanie informácií a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 9 Co 285/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 285/2005 p o r u š i l základné právo S., s. r. o., na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií, ako aj základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. S., s. r. o., priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 248,71 € (slovom dvestoštyridsaťosem eur a sedemdesiatjeden centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. R. A. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti S., s. r. o., vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 152/08-16 z 2. apríla 2008 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť S., s. r. o., (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na slobodu prejavu a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 9 Co 285/2005.

2. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd potvrdením rozsudku Okresného súdu Bratislava V (ďalej aj „okresný súd“), ktorý v konaní na ochranu osobnosti rozhodol, že sťažovateľ ako vydavateľ časopisu uverejnením článku, ktorý obsahoval tri difamujúce výroky, neoprávnene zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobcu, a tak porušil slobodu prejavu sťažovateľa.

3. Zo sťažnosti vyplýva, že na základe žalobného návrhu sudcu Okresného súdu Žilina–JUDr. P. P. (ďalej aj „žalobca“) na ochranu osobnosti bol sťažovateľ ako žalovaný rozsudkom okresného súdu sp. zn. 40 Coch 3/03 z 13. apríla 2005 zaviazaný zverejniť ospravedlnenie a zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 250 000 Sk, ako aj náhradu trov konania. Na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Rozsudok krajského súdu bol právnomu zástupcovi sťažovateľa doručený 18. júla 2007 a právoplatnosť nadobudol 19. júla 2007.

4. V záujme prehľadnej argumentačnej skladby a výstavby rozhodnutia ústavný súd uvádza najprv v plnom znení relevantný článok s kurzívou vyznačenými výrokmi, ktoré boli všeobecnými súdmi uznané ako difamačné. Ďalej sú uvedené relevantné časti rozsudkov okresného súdu a krajského súdu a napokon nasleduje argumentácia sťažovateľa z ústavnej sťažnosti a písomné stanoviská zaujaté v priebehu tohto konania.

5. Článok Slovensko sa súdi, autor M. L., P. č. 37 z 15. septembra 2003, s. 122, rubrika Slovo vydavateľa:

«V poslednom období sa na Slovensku stalo medzi politikmi a verejnými činiteľmi akousi módou všetko žalovať. Keď P. R. vyhlásil, že niekdajší šéf D. F. M. sponzoroval K., okamžitou reakciou bolo vyhlásenie, že za poškodenie dobrej povesti bude od neho K. požadovať desať miliónov korún. Nie je to však zďaleka jediný prípad. Naše súdy sú zavalené stovkami rôznych žalôb na ochranu osobnosti, v ktorých sa politici a iní ústavní činitelia domáhajú stoviek miliónov korún. Nežalujú sa iba navzájom medzi sebou, ale peniaze požadujú aj od médií.

Nedávno niekdajší predseda N. Š. H. vyhlásil, že žiada súdnou cestou od istého vydavateľstva desať miliónov korún, pretože poškodilo jeho dobré meno, keď o ňom napísalo sériu kritických článkov. Žaloby sa stali najnovším slovenským hitom a pre niektorých aj nádejným biznisom, ako si výrazne zlepšiť svoju finančnú situáciu. Napíšete o zlodejovi, že je zlodej, a on vás zažaluje. Píšete o skorumpovanom politikovi a dočkáte sa žaloby. Prinesiete informáciu o amorálnom správaní toho, kto by mal byť vzorom, a čelíte žalobe.

Samozrejme, každý, kto sa cíti ukrivdený niečimi výrokmi na svoju adresu, má právo požadovať morálnu satisfakciu. Teda ospravedlnenie, a ak toto nepostačuje, aj primeranú náhradu v peniazoch. Aj v krajinách Európskej únie platia podobné pravidlá, no v prípade politikov a inak verejne činných osobností je vysúdenie peňazí skôr výnimočné. A ak, tak zväčša ide o symbolických pár eur. *U nás sa však hrá o milióny. Napríklad... P. P. vysúdil od jedného vydavateľstva trinásť miliónov korún za článok, ktorý podľa rozhodnutia prvostupňového súdu bol vážnym zásahom do jeho dobrej povesti. A to až takým vážnym, že sa ho rozhodol oceniť touto horibilnou sumou. Takou, ktorú by bežný občan tohto štátu našetril takmer za sto rokov, a aj to iba v prípade, že by zo svojej výplaty neminul ani jedinú*

korunu. Toto rozhodnutie pán P. komentoval slovami, že sa začína cítiť ako v právnom štáte.

Potom sa treba spýtať, ako sa majú asi cítiť napríklad tí, čo boli v časoch socializmu politickými väzňami. Človek, ktorý hnil osem rokov v uránových baniach v Jáchymove v neľudských podmienkach, dostal od štátu odškodné osemdesiat tisíc korún. Za osem rokov zničeného života, za to, že má do smrti podlomené zdravie a v čase, keď bol nespravodlivo väznený, rozpadla sa mu celá rodina. Alebo ďalší prípad - keď opitý vodič zabije vaše dieťa, možno vám súd veľkodušne priklepne odškodné. Ak máte veľké šťastie, možno dostanete aj stotisíc korún. Za to, že každý deň pozeráte na hrob svojho dieťaťa, ktoré zomrelo iba preto, že ktosi sa ožral a sadol si za volant (ďalej len „výrok 1“).

Len tak, mimochodom, už spomínaný sudca vysúdil podľa prvostupňového rozhodnutia okresného súdu aj päť miliónov korún. Tentoraz za to, že ho bývalý minister spravodlivosti odvolal z funkcie predsedu okresného súdu, pretože vraj nedokázal dostatočne preukázať pôvod svojho majetku (ďalej len „výrok 2“). Tu vôbec nejde o polemiku či bola alebo nebola poškodená niečia dobrá povesť. Skôr sa treba zamyslieť, či sú horibilné sumy, ktoré v poslednom čase začínajú požadovať verejne činní ľudia, naozaj primerané. Ak niekomu skutočne ktosi poškodí dobrú povesť, je pochopiteľné, že najlepšie mu ju môže, ak nie úplne, tak aspoň čiastočne, napraviť verejné ospravedlnenie a uvedenie faktov na pravú mieru. Ako ju však dokážu vyliečiť milióny korún? Ak bude poškodený bývať v novom obrovskom dome a vozit' sa v novej limuzíne za vysúdené peniaze, vari mu to napraví vo verejnosti pošramotенú povesť? Niektorí sudcovia sú presvedčení, že vysoká suma je aj výstrahou pre médiá, aby si v budúcnosti dávali pozor na to, čo píšu. To však znamená, že vôbec nechápu, že nemajetková ujma nie je trestom, ale satisfakciou. Na to, aby mohli trestať, má náš právny poriadok iné nástroje, napríklad trestný čin ohovárania. Ten však poškodení takmer vôbec nevyužívajú, pretože z toho nemôžu vytĺcť žiadne peniaze.

Výška nemajetkovej ujmy je úplne v kompetencii sudcu. Ak si myslí, že je to desať symbolických korún, je to len a len jeho vec. Ak však dospeje k rozhodnutiu, že dosahuje päťsto miliónov korún, opäť je to len na jeho rozhodnutí. Nikto mu nemôže povedať ani slovo. Takýto nadmieru gumený výklad však má svoje mimoriadne nebezpečné úskalia. Jednak môže byť veľmi vážnym zdrojom korupcie ak sa poškodený napríklad dohodne so sudcom, že polovica z vysúdenej sumy bude jeho. A jednak práve príliš vysoké vysúdené

čiasťky sú príčinou, že súdy sú doslova zavalené neraz aj neopodstatnenými podaniami, pretože vysúdiť desať či pätnásť miliónov je naozaj veľmi ľahký spôsob, ako prísť k obrovským peniazom (ďalej len „výrok 3“).

Čo je však ešte vážnejšie, niekoľko sudcov by za pár mesiacov mohlo na Slovensku dokázať to, čo sa nepodarilo ani tým najväčším nepravnikom slobody tlače—úplne ekonomicky zlikvidovať nezávislé médiá. Stačí niekoľko prehratých sporov a v našej republike neostane po nezávislých médiách ani stopa. A ak nejaké zostanú, budú sa báť napísať čokoľvek kritické, aby nedopadli rovnako.

Zatiaľ zrejme jedine sudcovia môžu trochu umravniť ľudí, ktorí sa hrajú na ukrivdené americké filmové hviezdy a požadujú od médií nehorázne odškodné. Neraz im vôbec nejde o nejakú morálnu satisfakciu, ale len a len o peniaze. A tak žalujú všetko, čo sa žalovať čo i len trochu dá. Ved' stačí, keď vyhrajú aspoň jeden spor a do smrti majú vystarané.»

6. Vo vzťahu k výroku 1 okresný súd rozhodol, že „spojenie občianskoprávnej veci JUDr. P. P. s príkladmi o politických väzňoch hniúcich v uránových baniach v Jáchymove v neľudských podmienkach a s opitým vodičom, ktorý zabije dieťa, je hrubým zásahom do práva na ochranu osobnosti JUDr. P. P. a za tento zásah sa vydavateľ týždenníka P., S., s. r. o., JUDr. P. P. ospravedlňuje“.

7. Vo vzťahu k výroku 2 okresný súd rozhodol, že tvrdenie v tomto výroku je nepravdivé a „uverejnenie nepravdivých informácií je hrubým zásahom do práva na ochranu osobnosti JUDr. P. P. a za tento hrubý zásah sa vydavateľ týždenníka P., S., s. r. o. ospravedlňuje“.

8. Vo vzťahu k výroku 3 okresný súd rozhodol, že „spojenie občianskoprávnej veci JUDr. P. P. s príkladom o korupcii v súdnictve v súvislosti s priznávaním výšky nemajetkovej ujmy je hrubým zásahom do práva na ochranu osobnosti JUDr. P. P. a za tento zásah sa vydavateľ P., S., s. r. o. JUDr. P. P. ospravedlňuje“.

9. Relevantné časti rozsudku okresného súdu č. k. 40 Coch 3/03-249 z 5. apríla 2007:

Okresný súd v rozsudku uviedol, že zníženie dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti v značnej miere nemusí exaktne vôbec nastať, aby bolo úspešne uplatnené právo na ochranu osobnosti, ale bude k nemu postačovať, ak zásah bol objektívne spôsobilý znížiť dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti v značnej miere.

Predmetný článok v častiach citovaných vo výroku rozsudku nesporne zasiahol do práva občianskej cti žalobcu. Žalobca pôsobiaci vo funkcii sudcu Okresného súdu Ž., ktorého autor článku menom uviedol do kontextu článku, bol postavený do pozície človeka, ktorý cestou súdnych sporov „*vysúdil*“ milióny. Tieto tvrdenia nie sú pravdivými. V čase podania predmetnej žaloby rozsudok prvého stupňa, v ktorom súd priznal v inom občianskoprávnom konaní nemajetkovú ujmu v sume 13 miliónov, nebol právoplatný, dokonca ani písomne vyhotovený. Ide o časť článku: „...*Napríklad... P. P. vysúdil od jedného vydavateľstva trinásť miliónov...*“, a rovnako nie je pravdivé ani ďalšie tvrdenie v článku „...*Len tak, mimochodom, už spomínaný sudca vysúdil podľa prvostupňového rozhodnutia okresného súdu aj päť miliónov korún...*“. V tomto konaní prvostupňový súd rozhodol o priznaní nemajetkovej ujmy v sume 6 miliónov. Použitý výraz „*vysúdil*“ mohol totiž evokovať u širokej verejnosti dojem, že žalobca túto peňažnú sumu, predstavujúcu náhradu nemajetkovej ujmy, už má. Pravdu skresľujúce je i tvrdenie napadnutého článku: „...*Tentoraz za to, že ho bývalý minister spravodlivosti odvolal z funkcie predsedu okresného súdu, pretože vraj nedokázal dostatočne preukázať pôvod svojho majetku.*“ Žalobca toto tvrdenie napáda ako nepravdivé. Z obsahu rozsudku Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 27 C 31/00 vyplýva, že k odvolaniu žalobcu z funkcie predsedu Okresného súdu Ž. došlo v dôsledku toho, že žalobca odmietol predložiť vtedajšiemu ministrovi spravodlivosti vyplnené tlačivo „*FINANČNÉ PRIZNANIE*“. Verejnosti teda touto časťou článku bola podsunutá pochybnosť o pôvode majetku žalobcu. V týchto častiach súd videl zásah do osobnostného práva žalobcu, a to do práva na ochranu občianskej cti, ako i do súkromia, ktorý bol objektívne spôsobilý žalobcovi spôsobiť ujmu zverejnením výrokov autora článku, bez overenia si informácií k nim. Oba spomínané rozsudky v článku, do vyhlásenia tohto rozsudku dosiaľ nenadobudli právoplatnosť.

V súvislosti s výrokom 2 okresný súd uviedol, že nakoľko v článku je žalobca uvádzaný ako osoba, ktorá v občianskoprávných konaniach o ochranu osobnosti „*vysúdila*“ milióny korún, táto časť naznačujúca možné korupčné správanie sa v takýchto konaniach

mohla u čitateľov evokovať, že takéhoto správania sa mohol dopustiť i žalobca. Naznačenie takéhoto nečestného správania v spojení so žalobcom je vážnym zásahom v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka.

Po citácii § 11 Občianskeho zákonníka a čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) okresný súd pokračuje, že súd teda v konkrétnom prípade skúmal mieru tvrdeného porušenia základného práva na ochranu osobnosti (osobnej cti a dobrej povesti), a to práve v kontexte so slobodou prejavu a s právom na informácie so zreteľom na požiadavku proporcionality uplatňovania týchto práv (a ich ochrany). Je všeobecne známe, že tlač má v demokratickej spoločnosti veľmi dôležitú úlohu. Hoci nemôže prekračovať určité hranice, najmä pokiaľ ide o povest' a práva iných, prináleží jej informovať pri súčasnom rešpektovaní jej povinnosti a zodpovednosti, informácie a myšlienky o všetkých otázkach verejného záujmu, vrátane chodu súdnej moci na druhej strane činnosť súdov, ktoré sú garantom spravodlivosti a ich poslanie je základom právneho štátu, vyžaduje dôveru spoločnosti. Preto je vhodné ich chrániť proti útokom, ktoré nemajú rozumný základ. [Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci De Haes a Gijssels proti Belgicku z 24. februára 1997].

Ako vyplynulo i z výpovede autora článku, článok je reportážou o stave spoločnosti vo vzťahu k súdnictvu. Bol uverejnený v periodiku–týždenníku P., ktorý je moderným spoločenským časopisom s celoslovenskou pôsobnosťou a jeho čitateľská obľúbenosť je verejne známa a často prezentovaná. Čitatelia časopisu sú v neporovnateľnej väčšine oproti počtu osôb z rodinného, pracovného, profesného prostredia, ich identita je neznáma a dokazovaním nebude možné zistiť ich reakciu. V prípade takejto atraktivity témy článku súd je toho názoru, že po prečítaní článku, uvedomenia si jeho obsahu a uvedením konkrétne okrem iných i mena žalobcu, tento v čitateľoch vyvolal aj negatívnu reakciu, a tak došlo k zníženiu dôstojnosti, vážnosti žalobcu v spoločnosti pracovnej, v právnickej obci či medzi spoluobčanmi v mieste bydliska žalobcu. Keďže predmetný týždenník je periodikum s celoslovenskou pôsobnosťou, dokazovaním nikdy nebude možné zistiť reakciu čitateľov, ktorí článok čítali, s neznámou identitou, ale i tých občanov spoločnosti, ktorí síce článok nečítali, ale čitatelia im o ňom povedali, ani zistiť pomer pozitívnych a negatívnych reakcií na obsah článku.

Okresný súd po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že žaloba na ochranu osobnosti bola podaná dôvodne. Neoprávnenosť zásahu vydavateľa do práva na ochranu osobnosti žalobcu spočíva v uverejnení nepravdivých tvrdení o vysúdení 13 miliónov, 5 miliónov v občianskoprávných kauzách, ako i uvedenie dôvodu vzťahujúceho sa ku kauze týkajúcej sa priznania nemajetkovej ujmy 5 miliónov. Okrem toho súd poukazuje na to, že v príkladne uvedených občianskoprávných kauzách žalobcu rozhodoval nezávislý súd tak, ako rozhodol o priznanej sume nemajetkovej ujmy, a táto skutočnosť nemôže byť daná na ujmu žalobcovi kritickým podtónom článku, pričom obe veci sú neprávoplatné. Za závažný zásah do osobnostných práv žalobcu súd považoval i naznačenie možnosti korupčného správania sa žalobcu v občianskoprávných kauzách žalobcu o ochranu osobnosti. Obrana vydavateľa a autora článku v tom smere, že takáto úvaha bola uvedená v článku v teoretickej rovine a že táto pasáž logicky nenadväzuje na vety, ktoré sa týkajú osoby žalobcu, sa javí súdu účelovou, pretože práve na príkladoch žalobných káz autor článku pranieruje výšku priznávaných nemajetkových ujm. Súd preto zaviazal vydavateľa k uverejneniu ospravedlnenia tak, ako je vo výrokovej časti rozsudku uvedené. Forma ospravedlnenia je daná formou zásahu, teda v týždenníku P.

Závažnosť vzniknutej ujmy súd videl v tom, že žalobca ako sudca Okresného súdu Ž. má zodpovedné postavenie v spoločnosti a uvedením jeho mena do kontextu článku, v ktorom sa naznačuje korupčné konanie v súdnictve, mohlo nalomiť dôveru verejnosti v širšej miere alebo v postavení účastníkov v konaniach, v ktorých predsedá ako zákonný sudca. Okrem toho žalobca pracuje v Ž., žije v žilinskom okrese, kde anonymita je menšia a spoločenská kontrola intenzívnejšia. Okolnosť, za ktorej došlo k porušeniu práva, ku ktorej súd v zmysle § 13 ods. 3 OZ tiež prihliadne pri určení výšky náhrady podľa § 13 ods. 2 OZ súd videl v širokej publicite neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu, keďže periodikum P. je známy svojou čitateľskou obľúbenosťou vo verejnosti a má celoslovenskú pôsobnosť. S prihliadnutím na skutočnosť, že žalobcovi sa dostáva určitého zadosťučinenia už obsahom odôvodnenia rozsudku, v ktorom sa konštatuje, že k porušeniu osobnostných práv žalobcu skutočne došlo, súd zaviazal vydavateľa k úhrade nemajetkovej ujmy v sume 250 000 Sk. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy súd bral do úvahy najmä prvradú satisfakčnú funkciu priznanej peňažnej čiastky, ktorou je sledované vyváženie a zmiernenie nemajetkovej ujmy vzniknutej žalobcovi. Súd poukazuje v tejto súvislosti na čl. 50

dohovoru a rozsudok EŠLP z 18. decembra 1996 vo veci Scott v. Španielsko a z 21. februára 1997 vo veci Van Raabte v. Holandsko.

10. Relevantné časti potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007:

Najbežnejšou formou zásahov do občianskej cti a ľudskej dôstojnosti sú skutkové tvrdenia a hodnotiace úsudky (kritika). Zákon poskytuje ochranu proti takýmto zásahom len vtedy, ak ide o zásah neoprávnený. K neoprávnenému zásahu do práva fyzickej osoby na česť a dôstojnosť dôjde nepochybne nepravdivými skutkovými tvrdeniami, ktoré sú zároveň objektívne spôsobilé privodiť ujmu na cti dotknutej fyzickej osoby. Povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť a dôkazné bremeno ohľadom zásahu objektívne spôsobilého vyvolať nemajetkovú ujmu zaťažuje dotknutú fyzickú osobu (žalobcu).

Vydavateľ svoju obranu v konaní postavil na námietke, že jeho článok sa netýkal osoby žalobcu, ale kritizoval rozhodovaciu prax súdov a jestvujúcu právnu úpravu poskytujúcu pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy pomerne široký priestor pre voľnú úvahu sudcu o jej výške. Porovnanie (neprávoplatnými rozhodnutiami) súm priznaných žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy v prvostupňovom konaní s peňažným odškodnením priznaným politickým väzňom či rodičom, ktorých dieťa zabil vodič pod vplyvom alkoholu, označil vydavateľ za plne legitímne hodnotiace úsudky.

Súdna prax už opakovane judikovala, že tlač pri zachovaní práva na šírenie informácií nepožíva neobmedzenú slobodu, keď toto právo je spojené aj s povinnosťou a zodpovednosťou poskytovať presné a dôveryhodné informácie pri dodržaní etických pravidiel, bez porušenia alebo ohrozenia cti, dôstojnosti, vážnosti či dobrého mena inej osoby. Rovnako už bolo viackrát judikované, že hranice prípustnej kritiky sú vo vzťahu k politicky činnéj osobe nastavené širšie (politik ako verejne činná osoba sa dobrovoľne vystavuje väčšej spoločenskej kontrole) v porovnaní so súkromnou osobou. Sudca sa síce nevystavuje takému drobnohl'adu ako politik, musí však vzhľadom na vážnosť a význam svojej funkcie, ktorú plní v spoločnosti, byť spôsobilý odborne aj morálne plniť tie úlohy, ktoré sú s výkonom sudcovského povolania spojené. Z tohto pohľadu sudca musí požívať vyššiu mieru ochrany ako politicky činná osoba, zároveň však menšiu mieru ako osoba súkromná.

V predmetnej právnej veci bol článok uverejnený v týždennom periodiku s pôsobnosťou pre celé Slovensko vyznačujúcim sa širokou publicitou a veľkým počtom čitateľov. Článok svojím obsahom jednak tvrdil, že žalobca „... vysúdil od jedného vydavateľstva trinásť miliónov korún za článok“, ako aj, že „... už spomínaný sudca vysúdil aj päť miliónov korún...“, ktoré skutkové tvrdenia sa ukázali ako nepravdivé.

Uvedený článok ďalej v rámci kritiky rozhodovacej praxe naznačoval, že žalobca ako sudca by mohol konať nečestne - korupčne - v občianskoprávných kauzách na ochranu osobnosti. V článku bol žalobca menovite uvedený, naznačoval možnosť dohody poškodeného so sudcom slovami, „že polovica z vysúdenej sumy (nemajetkovej ujmy, poznámka odvolacieho súdu) bude jeho. Takéto vydavateľom naznačované konanie by žalobcu logicky diskvalifikovalo z výkonu povolania sudcu, keďže toto povolanie je spojené so zvýšenými nárokmi nielen z hľadiska odborných, ale osobitne osobnostných predpokladov, s dôrazom na morálne kvality sudcu.“.

Bolo už spomenuté, že vydavateľ v publikovanom článku uviedol meno žalobcu ako príklad sudcu, ktorý vedie viacero sporov na ochranu osobnosti. V tejto súvislosti však uverejnil sumy, ktoré mal žalobca vysúdiť v sporoch na ochranu svojej osobnosti titulom nemajetkovej ujmy, ktoré sa ukázali ako nepravdivé. Článok tvorí jeden súvislý, na seba nadväzujúci ucelený text. Obrana žalovaného, že jeho článok v častiach, v ktorých naznačuje možné korupčné správanie v konaniach na ochranu osobnosti pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy, so žalobcom nesúvisí, neobstojí. Spôsob, ktorý vydavateľ zvolil pri spracovaní témy, ktorej sa v článku venoval, bol vo vzťahu k žalobcovi urážlivý, dehonestujúci, pravdu skresľujúci; kontextom článku čitateľovi podsúval záver o nečestnosti žalobcu.

Odvolací súd preto zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že článok vydavateľa bol založený na neobjektívnych a nepravdivých údajoch a že bol objektívne spôsobilý znevážiť osobnosť žalobcu v spoločnosti.

11. Relevantné časti ústavnej sťažnosti

Podľa názoru sťažovateľa sa krajský súd dopustil porušenia namietaných základných práv tým, že právnym názorom, ktoré viedli k rozhodnutiam všeobecných súdov, nad mieru zodpovedajúcu proporcionálne správne hodnoteniu dôležitosti jednotlivých ústavných

práv a zákonom chránených práv, ktoré sú v istom konflikte, pripisoval väčší význam právam občana–sudcu, a na druhej strane znižoval význam práva na slobodu prejavu. Z týchto hľadísk sú skutkové a právne závery všeobecných súdov zjavne neodôvodnené až arbitrárne, a preto z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a ako také majú za následok porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy. Navyše sa krajský súd pri rozhodovaní o práve na náhradu nemajetkovej ujmy neriadil ustanoveniami § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, pričom žiadnym spôsobom neboli preukázané následky, ktoré by odôvodňovali aplikáciu práva na náhradu nemajetkovej ujmy ako práva, ktoré má subsidiárnu funkciu vo vzťahu k právu na primerané zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z týchto hľadísk je rozsudok krajského súdu nepreskúmateľný a nevychádza zo zákona, čo má za následok porušenie ústavnej zásady zakotvenej v čl. 144 ods. 1 ústavy.

Konkrétne sťažovateľ uvádza, že článok bolo potrebné vnímať a hodnotiť v celom jeho kontexte. Žánrovo išlo o glosu. Článok nemal názov „*P. sa súdi*“, ale „*Slovensko sa súdi*“, lebo svojím hlavným motívom sa netýkal žalobcu a ani ním vedených súdnych procesov. Zaoberal sa všeobecným javom zhrnutým hneď v úvode vo vete „*V poslednom období sa na Slovensku stalo medzi politikmi a verejnými činiteľmi akousi módou všetko žalovať.*“ Ďalej sa popisujú príklady tzv. miliónových žalôb na ochranu osobnosti, resp. na ochranu dobrej povesti právnickej osoby. Celá ďalšia časť článku je kritikou rozhodovacej praxe všeobecných súdov a existujúcej právnej úpravy poskytujúcej pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy pomerne široký priestor pre voľnú úvahu sudcu. Ako príklady sú spomenuté sumy, ktoré boli prisúdené žalobcovi v prvostupňovom konaní. Z hľadiska spôsobilosti privodiť žalobcovi ujmu nie je rozhodné, či žalobcovi boli v článku uvedené sumy aj vyplatené. Článok nekritizoval žalobcu, ale sudcu, ktorý dospel k právnemu názoru, že také sumy náhrady nemajetkovej ujmy sú primerané. V čase zverejnenia článku už boli rozsudky vyhlásené a nie je vôbec právne významné, či boli aj písomne vyhotovené. Pravdu skresľujúci údaj o tom, že žalobcovi bola prisúdená suma 5 000 000 Sk namiesto 6 000 000 Sk, takisto nemá povahu údaj, ktorého nepravdivá časť spočívajúca v nepresnosti sumy by bola schopná privodiť žalobcovi ujmu znížením jeho dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti. Porovnanie týchto súm so sumami odškodného politických väzňov alebo s odškodným za zabitie dieťaťa pri dopravnej nehode sú plne legitímne hodnotiace úsudky, na ktoré môže mať niekto odlišný názor, ale metóda

komparácie javov a skutočností verejného života je jednou zo základných metód hodnotenia týchto javov a skutočností, pričom ich zverejňovanie je plne legitímne. Všeobecné súdy považovali za pravdu skresľujúce i tvrdenie, podľa ktorého žalobcu bývalý minister spravodlivosti Slovenskej republiky odvolal z funkcie predsedu Okresného súdu Ž., pretože vraj nedokázal dostatočne preukázať pôvod svojho majetku. V inom súdnom konaní bolo zistené, že k odvolaniu žalobcu z funkcie predsedu Okresného súdu Ž. došlo v dôsledku toho, že žalobca odmietol predložiť vyplnené tlačivo „*FINANČNÉ PRIZNANIE*“. Z citovanej vety článku je zrejmé, že autor netvrdil, že žalobca nedokázal preukázať pôvod svojho majetku, lebo použil slovné spojenie „*vraj nedokázal dostatočne preukázať.*“ Z tejto formulácie v žiadnom prípade nemožno vyvodit' záver, že sa ňou podsúvala čitateľovi pochybnosť o majetku žalobcu, keď z predchádzajúcej vety článku bolo zrejmé, že žalobca v súdnom konaní uspel, teda minister spravodlivosti Slovenskej republiky konal nesprávne. Nemožno ďalej akceptovať závery, podľa ktorých formuláciami „*Výška nemajetkovej ujmy je úplne v kompetencii sudcu. Ak si myslí, že je to desať symbolických korún, je to len a len jeho vec. Ak však dospeje k rozhodnutiu, že dosahuje päťsto miliónov korún, opäť je to len na jeho rozhodnutí. Nikto mu nemôže povedať ani slovo. Takýto nadmieru gumený výklad však má svoje nebezpečné úskalía. Jednak môže byť veľmi vážnym zdrojom korupcie - ak sa poškodený napríklad dohodne so sudcom, že polovica z vysúdenej sumy bude jeho. A jednak práve príliš vysoké vysúdené čiastky sú príčinou, že súdy sú doslova zavalené neraz aj neopodstatnenými podaniami, pretože vysúdiť desať či pätnásť miliónov je naozaj veľmi ľahký spôsob, ako prísť k obrovským peniazom.*“ došlo k neoprávnenému zásahu do ochrany osobnosti tým, že citovaná pasáž naznačovala možné korupčné správanie a mohla vraj v čitateľoch evokovať, že takéhoto správania sa mohol dopustiť aj žalobca, čo treba považovať za vážny zásah, keďže ide o naznačenie nečestného správania v spojení s osobou žalobcu. V skutočnosti sa však článok venuje sudcom len vo všeobecnej rovine a žiadnou konkrétnou formuláciou nespája žalobcu s úvahami o možnom korupčnom správaní. Je pritom všeobecne známe, že aj v justícii existuje korupcia. Tento jav je oprávnene predmetom záujmu spoločnosti. Z tohto pohľadu je plne legitímna úvaha článku, podľa ktorej „*Takýto nadmieru gumený výklad však má svoje mimoriadne nebezpečné úskalía. Jednak môže byť veľmi vážnym zdrojom korupcie—ak sa poškodený napríklad dohodne so sudcom...*“. Plne v súlade s postulátom slobody prejavu je aj zámerne prehnaná

a provokujúca úvaha: „... *niekoľko sudcov by za pár mesiacov mohlo na Slovensku dokázať to, čo sa nepodarilo ani tým najväčším neprajníkom slobody tlače...*“ Tieto formulácie nemajú žiadnu logickú súvislosť s osobou žalobcu, ohľadom sudcov používajú len množné číslo. Hovoria teda o bližšie nevymedzenom okruhu sudcov vo všeobecnosti. Hoci sa všeobecné súdy odvolali na rozhodnutie ESLP (de Haes a Gijssels c. Belgicko), urobili tak nepriliehavo. V tomto rozhodnutí sa okrem iného uvádza, že „... *súdy, ktoré sú garantom spravodlivosti v štáte, musia požívať dôveru verejnosti a preto je nevyhnutné, aby boli chránené pred nepodloženými útokmi tlače a to o to väčšmi, že sudca z titulu svojej funkcie musí byť zdržanlivý, čo mu obmedzuje možnosť reagovať na kritiku*“. V skutočnosti však žalobca podľa rešeršov tlače predložených všeobecnému súdu sťažovateľom sa vo svojich vyjadreniach pre verejnosť princípom zdržanlivosti neriadi.

12. Sťažovateľ navrhol vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 285/2005 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Požadoval tiež priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 22 714,70 Sk vrátane dane z pridanej hodnoty.

13. Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu sp. zn. Spr 3277/2008 z 29. apríla 2008 doručeného ústavnému súdu 5. mája 2008 vyplýva, že krajský súd žiadnym spôsobom neporušil právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy. Pri rozhodovaní dôsledne postupoval podľa zákona a v súlade s ústavou, vysporiadal sa so všetkými námietkami sťažovateľa relevantnými pre rozhodnutie, rozsudok podrobne vecne i právne odôvodnil, a preto je rozsudok krajského súdu vecne správny. V ostatných podrobnostiach sa pridržiava dôvodov uvedených v rozsudku krajského súdu. Na záver udáva, že nesúhlas sťažovateľa s názorom krajského súdu nemôže viesť k záveru o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy.

14. Z vyjadrenia žalobcu ako dotknutej osoby z 21. mája 2008 doručeného ústavnému súdu 27. mája 2008 vyplýva, že sťažnosť považuje za nedôvodnú a žiada jej

nevyhovieť. Požaduje aj náhradu trov právneho zastúpenia advokátkou. Poukazuje predovšetkým na ustálenú judikatúru ústavného súdu o rozdelení ochrany ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. V súvislosti s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy uvádza, že krajský súd sa vysporiadal so všetkými odvolacími námietkami sťažovateľa, pričom z rozsudku nevyplýva žiadna skutočnosť nasvedčujúca svojvoľnému postupu krajského súdu nemajúceho oporu v zákone. Oprel sa o bohatú judikatúru všeobecných súdov. S námietkami sťažovateľa sa nestotožnil, čo však nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti, resp. za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie. Namietané porušenie čl. 144 ods. 1 ústavy považuje za zjavne neopodstatnené, lebo toto ustanovenie neupravuje základné práva a slobody, ale princípy fungovania nezávislého súdnictva. V súvislosti s namietaným porušením čl. 26 ods. 2 a 4 ústavy je toho názoru, že v danej veci išlo o stret základného práva na slobodu prejavu na jednej strane a základného práva na ochranu cti, dôstojnosti a dobrého mena na strane druhej. Pritom zásah verejnej moci do práva na slobodu prejavu spĺňal kritériá stanovené čl. 26 ods. 4 ústavy. Bol totiž v súlade so zákonom, nepochybne sledoval jeden z legitímnych cieľov uvedených v čl. 26 ods. 4 ústavy (ochranu cti, dôstojnosti a dobrého mena žalobcu, ako aj ochranu súdnictva, keďže žalobca je sudcom) a bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, keďže vyjadrenia a porovnávanie v napadnutom článku vyzneli pre žalobcu jednoznačne v očiach širokej čitateľskej verejnosti hanlivo. Pritom časť článku obsahovala nepravdivé fakty a časť článku predstavovala hodnotiace úsudky bez dostatočného skutkového základu. Podsúvať čitateľom možnosť korupčného prepojenia žalobcu s konajúcim sudcom bez akéhokoľvek skutkového základu je hanebné a pre žalobcu ponižujúce. Porovnávanie neporovnateľného a naznačovanie korupcie v spojení s osobou žalobcu robí konkrétne časti článku spôsobilými poškodiť česť a dobré meno žalobcu. V tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ústavného súdu, ako aj ESLP. Vyzdvihuje myšlienku, že ani tlač nesmie prekročiť určité hranice v súvislosti s ochranou dobrej povesti a práv iných, pričom v prípadoch hodnotiacich úsudkov proporcionálna zásaha môže závisieť od toho, či existuje dostatočný faktický základ na takýto úsudok, lebo bez toho aj hodnotiaci úsudok by mohol byť prehnaný. Keďže žalobca dlhodobo pôsobí ako sudca z povolania, je dôležité vo všeobecnom záujme, aby požíval dôveru verejnosti. Preto je nevyhnutné chrániť sudcov pred agresívnymi

a urážlivými slovnými útokmi počas výkonu ich právomoci. Inštitúcie právneho štátu musia požívať ochranu pred neoprávnenou a nepodloženou kritikou médií.

15. Sťažovateľ sa v replike na vyjadrenie krajského súdu z 27. mája 2008 doručenej ústavnému súdu 2. júna 2008 obmedzil na konštatovanie, že trvá na dôvodoch sťažnosti v plnom rozsahu.

16. Z podania žalobcu z 8. augusta 2008 doručeného ústavnému súdu 12. augusta 2008 vyplýva, že sťažovateľ uverejnil v týždenníku P. č. 31 z 1. augusta 2008 článok s nadpisom „Aha!“, v ktorom autorka článku žalobcu znova napadla spôsobom zasahujúcim do jeho osobnostných práv zverejnením nepravdivých a pravdu skresľujúcich informácií zo života žalobcu. Pritom žalobcu neprimeraným spôsobom ironizuje a zosmiešňuje. Keďže ide o opakované zverejňovanie nepravdivých faktov, v žiadnom prípade nemožno hovoriť o realizácii práva sťažovateľa na slobodu prejavu.

17. Z ďalšieho podania žalobcu zo 16. septembra 2008 doručeného ústavnému súdu 19. septembra 2008 vyplýva, že uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 238/08-20 z 29. júla 2008 bola odmietnutá sťažnosť spoločnosti P., a. s., ako zjavne neopodstatnená. Podľa názoru žalobcu z odôvodnenia uznesenia vyplýva, že odmietnutá sťažnosť je z hľadiska skutkového i právneho zhodná s prerokúvanou vecou. Vztahuje sa na rozhodnutie všeobecného súdu v identickej veci ako bola občianskoprávna vec žalobcu. Predmetom žaloby bola ochrana osobnosti sudcu proti vydavateľovi printového média pre neoprávnené a nepravdivé tvrdenia o sudcovi. Žalobca napokon poukazuje na potrebu jednotnej interpretácie právnych predpisov v zmysle zásady, podľa ktorej každý sa môže spoliehať na to, že v podobnej veci bude rozhodnuté podobne a v rôznej odlišne.

18. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 27. mája 2008 a tiež aj krajský súd vo vyjadrení z 29. apríla 2008 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od

ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

II.

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

20. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 285/2005 a jeho rozsudkom č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007 (v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava V č. k. 40 Coch 3/03-249 z 13. apríla 2005) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na slobodu prejavu a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 26 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

21. Prípady týkajúce sa slobody prejavu, prípadne v užšom zmysle prípady týkajúce sa vzťahu slobody prejavu a ochrany osobnosti patria do výkladnej skrine judikatúry ústavných súdov a súdov ústavného typu a nemenej významné miesto im patrí v učebniciach ústavného práva. V tejto súvislosti sú značne známe napríklad rozhodnutia ESĽP *Handyside v. UK*, *von Hannover v. Nemecko* (sťažnosť č. 9320/00, rozsudok z 24. júna 2004), *Feldek v. Slovensko*, či *Hrico v. Slovensko*; rozhodnutia Spolkového ústavného súdu Nemecko *Lüth* (7 Bverf GE 198) či *Lebach* (35 Bverf GE 202) alebo nález Ústavného súdu Českej republiky *Rejžek v. Vondráčková* (I. ÚS 367/03). Uvedené nie je žiadna náhoda, pretože sloboda prejavu má v liberálno-demokratickom štáte nenahraditeľný význam. Vzhľadom na skutočnosť, že ide o tak významnú slobodu a slobodu limitovateľnú, ktorú je nutné vyvažovať s inými základnými právami, je rozhodovanie o slobode prejavu veľmi zložité a náročné.

22. Ochrana slobody prejavu je nevyhnutná z viacerých dôvodov. Sloboda prejavu je nevyhnutná pre demokraciu a pre tvorbu slobodnej verejnej mienky v otvorenej spoločnosti. Sloboda prejavu je taktiež nástrojom hľadania pravdy, nástrojom súťaže a konfrontácie rôznych myšlienok a názorov [porov. Mill, J. S.: *O slobode*, Kalligram, Bratislava 2001, s. 30 a nasl.; tiež dissent sudcu O. W. Holmesa v rozhodnutí Najvyššieho súdu USA *Abrams v. United States*, 250 U. S. 616 (1919)]. Napokon sloboda prejavu môže byť aj nástrojom osobnej sebarealizácie spravidla v podobe rôznych umeleckých foriem.

23. K ochrane slobody prejavu má obdobný prístup aj ESĽP, čo vyplýva z jeho konštantne citovaných judikátov. Sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov v demokratickej spoločnosti, jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa

prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. UK, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

24. V súvislosti s prerokúvanou vecou ústavný súd tiež konštatuje, že sloboda prejavu je základným pilierom demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať o nich hodnotové sudy. K veciam verejným pritom nepochybne patrí činnosť orgánov verejnej moci vrátane rozhodovacej činnosti súdov a taktiež činnosť osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom pri ich kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú.

25. V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačná klauzula v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádza dôvody takéhoto obmedzenia, pričom takéto obmedzenie musí byť stále v súlade s demokratickým charakterom spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom obmedzenia môže byť aj ochrana práv iných, teda aj základné právo na česť podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, resp. čl. 16 ods. 1 ústavy konkretizované § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Na úrovni zákona chráni teda ustanovenie § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka osobnosť súkromných osôb pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu. Takýmto zásahom môže byť aj zverejnenie nepravdivých a poškodzujúcich údajov o určitej osobe. Teória a súdna prax preto rozlišuje medzi skutkovými tvrdeniami, u ktorých možno zisťovať ich pravdivosť, a hodnotovými sudy.

26. Po druhej svetovej vojne sa v západnej Európe presadzuje koncepcia ústavy, a teda základných práv a slobôd, ktoré sú priamo a bezprostredne záväzné a aplikovateľné. To bolo v priamom kontraste s predchádzajúcou koncepciou základných práv a slobôd ako monológov ústavodarcu, ktoré nevynutiteľne viazali parlament, aby ich uviedol do života prostredníctvom bežného zákonodarstva.

27. Vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všeobecné súdy ako ochrancov základných práv ústavný súd konštatuje, že v sporoch na ochranu osobnosti musí byť zohľadnená aj sloboda prejavu, ak sú na to splnené podmienky. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať v súlade s ústavou (K vzťahu vyvažovania, ale nie nesúlady medzi ochranou osobnosti podľa Občianskeho zákonníka a ústavnou ochranou slobody prejavu porov. rozhodnutie Ústavného súdu Gruzínskej republiky z 11. marca 2004, N2/1/241, Akaki Gogichaishvili v. the Parliament of Georgia; dostupné na internete: <www.codices.coe.int>. V zákone je postačujúca ochrana osobnosti, pretože vždy prv reaguje prejavom dotknutá osoba, až potom nasleduje obrana slobodou prejavu. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu samozrejme neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porov. 5 Cdo 55/2008, www.supcourt.gov.sk). Ústavný súd v tejto súvislosti ešte pripomína nutnosť pozorne chrániť slobodu prejavu v tranzitívnej krajine a taktiež povinnosť zohľadňovať judikatúru ESĽP (porov. Bobek, M: Helena, kontakt na mafiány a nové obrysy svobody slova v judikatuře Ústavního soudu, Soudní rozhledy 10/2005, s. 363).

28. Ako z citovaného čl. 26 ods. 4 ústavy vyplýva, slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia musel ústavný súd preskúmať, (1) či druh predmetného prejavu je chránený v zmysle čl. 26 ústavy, (2) či došlo k zásahu do slobody prejavu, (3) či uvedený zásah mal zákonný základ (4) a ďalej KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO hovorí, pričom na základe odpovedí na dané otázky možno zistiť, či zásah bol proporcionálny (porov. Kosař, D.: Kobenter proti Rakousku; Příпустná míra kritiky soudcovského stavu. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, č. 1/2007, s. 32 a nasl.; dostupné na internete <<http://jinepravo.blogspot.com/2008/06/david-kosa-kauza-beneov.html>>; porov. otázky stanovené v amicus curie stanovisku Benátskej komisie CDL-

AD(2004)011) z 12. marca 2004 – dostupné na internete <[http://www.venice.coe.int/docs/2004/CDL-AD\(2004\)011-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2004/CDL-AD(2004)011-e.asp)>.

29. (1) Predmetné výroky sú súčasťou článku glosujúceho aktuálne spoločenské otázky, teda ide o sociálnu diskusiu s prvkami kritiky. V širšom zmysle ide o politický prejav. Tento druh prejavu spadá jednoznačne pod ochranu čl. 26 ods. 1 ústavy (scope, ambit; k opaku porov. napr. LIBERAL PARTY, R. and P. v. the UNITED KINGDOM, sťažnosť 8765/79, rozhodnutie z 18. decembra 1980; rozhodnutie Najvyššieho súdu Kanady Irwin Toy Ltd. v. Quebec (Attorney General), [1989] 1 S.C.R. 927; tiež Jäger, P, Molek, P: Svoboda projevu: Demokracie, rovnosť a svoboda slova, Auditorium, Praha 2007, s. 109 a 149). (2) Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ bol na základe napadnutých rozhodnutí povinný ospravedlniť sa žalobcovi a zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy, došlo k zásahu do jeho slobody prejavu (interference). (3) Uvedený zásah mal zákonný základ v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (prescribed by law).

30. Podstatou sporu je teda stret slobody prejavu sťažovateľa, vydavateľa týždenníka s ochranou cti žalobcu, ktorý je sudcom.

Vzhľadom na skutočnosť, že základné podmienky zásahu boli splnené, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu samotných výrokov perspektívou odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO hovorí. Rozlišovanie medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotovými súdmi je zakomponované v nasledujúcich testoch. Je potrebné však upozorniť, že tento dôležitý, avšak nie vždy jednoznačný nástroj je len jednou z pomôcok pri skúmaní difamácie a slobody prejavu (porov. Karsai v. Hungary, sťažnosť č. 5380/07, rozsudok z 1. decembra 2009).

31. Kto je kritizovaný

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je kategorizácia adresátov kritiky. Stupeň dovolenej kritiky sa mení podľa charakteristiky adresáta. Hranice akceptovateľnej kritiky sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. Ústavný súd akceptuje trend smerujúci k posúvaniu pozície sudcov, ktorí stoja

kdesi uprostred naznačeného kontinua smerom k politikom. Krajský súd vnímal postavenie žalobcu obdobne.

Žalobca vystupuje v prerokúvanej veci v niekoľkých vzájomne previazaných pozíciách. Z izolovaného pohľadu sa sporný článok netýka žalobcu ako sudcu v súvislosti s jeho vlastnou rozhodovacou činnosťou, ale ako účastníka konaní na ochranu osobnosti proti tlači a proti ministerstvu spravodlivosti. Tento pohľad však nie je správny. Žalobcova profesia sudcu hrala v uvedených prípadoch dôležitú, priam určujúcu rolu. V prípade prvého výroku ide o údiv autora článku nad skutočnosťou, že žalobca vyhral spor na ochranu osobnosti so značne vysokým zadosťučinením napriek tomu, že je sudcom, a preto mal byť považovaný za verejnú postavu s nižším stupňom ochrany. Profesia sudcu je významná aj v druhom výroku, ktorý sa týkal sporu žalobcu s ústredným orgánom štátnej správy súdov, čo sa týka legálneho základu majetkového priznania sudcov.

Žalobca vystupuje v kritizujúcich výrokoch aj ako symbolická postava reprezentujúca v očiach čitateľskej verejnosti justíciu. Výber žalobcu však nebol úplne náhodný, s čím súvisí jeho ďalšia pozícia. Žalobca je mediálne známou osobou, čo má do istej miery vplyv na jeho klasifikáciu [porov. rozsudky ESLP *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. (č. 3) v. Austria*, sťažnosti č. 15653/02 a 66298/01, rozsudok z 13. decembra 2005, § 44 a § 47; *Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria*, sťažnosť č. 34315/96, rozsudok z 26. februára 2002, § 37]. Uvedené je možné preveriť napríklad pomocou internetových vyhľadávačov. Napokon v predmetnom texte sa explicitne uvádza postavenie žalobcu ako sudcu a taktiež žalobca v spore o ochranu osobnosti argumentuje, že sa mohla znížiť jeho vážnosť ako sudcu. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd klasifikuje žalobcu ako sudcu s určitými prvkami verejnej postavy (porov. rozhodnutie č. ZSP 26/1996 v časopise ZSP č. 3/1996, s. 51).

32. Kto kritizuje

Podobne ako adresáti kritiky, aj samotní kritici sú klasifikovaní z hľadiska ich dôležitosti pre výmenu názorov v spoločnosti. Je zřejmé, že privilegovanou skupinou sú žurnalisti. Európsky súd pre ľudské práva konštantne pripomína, že tlač je strážnym psom demokracie („public watch dog“) a hrá významnú úlohu v právnom štáte, pretože dovoľuje slobodnú hru politickej diskusie. Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať

informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie obdržať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru preháňania a provokácie. Vychádzajúc z uvedeného EŠLP vo svojej judikatúre poskytuje žurnalistom zvýšenú mieru ochrany v porovnaní s inými subjektmi slobody prejavu. Ústavný súd akceptuje uvedený prístup EŠLP, a to nielen z dôvodu jeho autority, ale hlavne z presvedčivosti jeho argumentácie. V predmetnej veci je autorom článku, a teda kritizujúcim novinár, šéfredaktor týždenníka. Na autora článku sa teda vzťahuje zvýšená ochrana žurnalistov.

33. Čo je kritizované

Ústavný súd a všeobecné súdy musia preskúmať aj objekt a formu kritiky. Kritika spravidla mieri na samotné súdne rozhodnutie, jeho odôvodnenie či postup v konaní alebo mieri priamo na osobnosť sudcu. Predmetná vec sa tomuto základnému deleniu v zásade vymyká. Priamym objektom kritiky je paradox, napätie medzi sumami, ktorými sú odškodňovaní bývalí politickí väzni, či sumami náhrady škody poskytovanými poškodeným v trestnom konaní na jednej strane a náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch prisúdenými žalobcovi na strane druhej. Priamym objektom kritiky je teda legislatíva a rozhodovacia činnosť súdov. Žalobca ako úspešný a verejne známy účastník konaní na ochranu osobnosti bol autorom článku uchopený ako príklad, „kontrastná látka“ na zvýraznenie uvedeného paradoxu. Objektom kritiky v prvom a druhom výroku je teda nesúhlas s výškami niektorých náhrad nemajetkovej ujmy v peniazoch. Objektom kritiky tretieho výroku je síce špekulatívna, ale nie nemožná solidarita vo vnútri justície medzi konajúcimi sudcami a sudcom–účastníkom konania. Napokon, len druhý výrok sa do určitej miery týka bezprostredne žalobcu, pretože tam môže byť objektom kritiky nedostatočne preukázaný majetok sudcu.

Ústavný súd konštatuje, že justícia je legitímnou témou verejného záujmu. Napriek tomu, že sa profesionálni právnici neprestanú vysmievať novinárom často nerozlišujúcim medzi žalobou a obžalobou, rozsudkom a uznesením, odmietnutím a zamietnutím, odvolaním a dovolaním, či EŠLP a Súdny dvorom Európskych spoločností (porov. <<http://jinepravo.blogspot.com/2008/07/rozloun-s-v-ceplem-pivtn-t-nmeka-aneb.html>>), justícia a vôbec právny život nie sú účelom samým osebe, ale sú súčasťou života

spoločnosti. Z tohto dôvodu je legitímne, aby sa otázky práva neriešili len na stránkach, inak nemnohých, právnických časopisov, ale aby boli reflektované aj laickou verejnosťou prostredníctvom publicistiky. Podľa ústavného súdu si sociálna diskusia s prvkami kritiky zaslúži zvýšenú ochranu, pričom predmetné výroky patria do tejto kategórie.

34. Kde je kritizované

Miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov je taktiež užitočným kritériom posudzovania zásahov do slobody prejavu. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa distribuuje kritika, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. V predmetnej veci je však nutné vec vnímať v spojení s kritériom autora kritiky. Ak je autorom kritiky novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta. Sporný článok bol uverejnený vo veľmi populárnom týždenníku s celoslovenskou pôsobnosťou a vysokým nákladom, nie však v televízii či inom elektronickom médiu, ktoré sú posudzované prísnejšie.

35. Kedy je kritizované

Pri kritike súdnych rozhodnutí má význam, či sú posudzované počas konania, alebo po jeho skončení. Načasovanie kritiky je potrebné vnímať nielen z hľadiska fázy súdneho konania, ale aj z hľadiska spoločenského načasovania. Dotknutý článok sa týkal neprávoplatne, len prvostupňovo ukončeného konania (porov. tiež rozhodnutia ústavného súdu II. ÚS 23/00, II. ÚS 13/02 týkajúce sa konania spomínaného vo výroku 2). V takomto prípade by sa vo všeobecnosti mala skôr stupňovať náročnosť na presnosť podávanej informácie. V predmetnej veci však nešlo o spravodajské informovanie, ale vybrané prípady slúžili ako príklad na ilustrovanie aktuálneho problému „*sudičstva*“ verejne činných osôb a vysokými sumami poskytovaných zadosťučinení. So spoločenskou aktuálnosťou je previazaná aj takpovediac dejinná aktuálnosť. Transformačné krajiny môžu pri budovaní justície v požiadavkách právneho štátu buď túto viac chrániť pred spoločenskou diskusiou s prípadnými difamačnými prvkami, alebo naopak, otvárať diskusiu o justícii. Ústavný súd sa prikláňa k druhej z uvedených alternatív berúc do úvahy skutočnosť, že zmeny v justícii už prebiehajú dve desaťročia.

36. Ako je kritizované

Nielen čo, ale aj ako je povedané je nutné skúmať pri posudzovaní akceptovateľnosti kritiky. V predmetnej veci ide o nepriamu, žánrovú kritiku dotknutých rozhodnutí, a sprostredkovane aj sudcu, ktorý bol v daných sporoch úspešný. Článok bol uverejnený na predposlednej strane časopisu v rubrike Slovo vydavateľa s karikatúrou pichľavého ježka. Znamená to, že išlo o komentárovú, nie spravodajskú časť časopisu. Čitateľ v tejto sekcii počíta s hodnotovo zafarbeným prípadne polemickým textom, a preto k článku pristupuje obozretnejšie. Tón článku možno považovať za sarkastický, ale nie za zákerný. Formou kritiky je teda nesúhlas s rozhodovacou činnosťou, nie však urážlivé, útočné či neslušné vyjadrenia. Článok v celkovom kontexte poukazuje na systematický problém – priznávanie vysokých náhrad nemajetkovej ujmy sudcom v sporoch o ochranu osobnosti. Primárnym cieľom je kritika špecifickej rozhodovacej praxe súdov, čomu zodpovedá aj názov článku bez uvedenia mena žalobcu.

37. Z perspektívy odpovedí na predchádzajúce otázky ústavný súd ďalej posúdil jednotlivé sporné výroky.

Okresný súd a krajský súd videli nezákonnosť výroku 1 v skutočnosti, že tam spomínané rozhodnutia sú neprávoplatné, a teda že ich výsledok nemôže byť žalobcovi na ujmu. Presnejšie povedané, žalobca, ktorý si chránil svoje práva súdnou cestou využívúc právo na súdnu ochranu, nemá byť terčom kritiky za spôsob, akým všeobecné súdy rozhodli. Ústavný súd konštatuje, že vlastnosť právoplatnosti nie je v danej veci vôbec rozhodujúca. Pojem „vysúdiť“ použitý sťažovateľom nemožno vnímať striktnie v dokonavom vide, resp. z právnického hľadiska už ako dobrovoľne zaplatený alebo exekvovaný nárok. Aj prvostupňové rozhodnutie je rozhodnutím súdnej autority a stačí ako legitímny príklad rozhodnutia s vysokou sumou náhrady nemajetkovej ujmy. Vlastnosť právoplatnosti, ako je právnickej obci známe, napríklad vzhľadom na širokú prípustnosť dovolania či ústavnej sťažnosti nevyjadruje konečnosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia bezvýnimočne. Nepochybne by bolo aj z hľadiska žurnalistickej profesionality vhodnejšie, ak by si autor článku overil, v akom štádiu je konanie, na ktoré v článku odkazuje. Na druhej strane je však nutné uznať, že pre autora článku, ktorý nie je účastníkom konania, nemusí byť jednoduché oficiálne zistiť, aký je stav daného konania. Akokoľvek, stav ne-

právoplatnosti je v uvedenej veci podružný. Okresný súd vyčítal autorovi aj nesprávne označenie priznanej sumy, pričom správna suma bola o jeden milión slovenských korún vyššia. Uvedená „*nepravdivosť*“ je vskutku absurdná.

Výslovne nesprávny je argument všeobecných súdov, podľa ktorého autor článku použil nepatričné prirovnanie, ak uviedol ako príklad vysokej náhrady nemajetkovej ujmy sumu, ktorá bola žalobcovi riadne priznaná nezávislými súdmi. Akceptácia uvedeného argumentu by znamenala absolútnu nekritizovateľnosť súdnych rozhodnutí. Zo slobody prejavu však vyplýva pravý opak – prakticky každé súdne rozhodnutie môže byť podrobené kritike. Nikto nespochybňuje záväznosť kritizovaného rozhodnutia a jeho vydanie nezávislým súdom. Je určite zrejmé, že záväznosť tu neznamená záväznosť pre jednotlivcov nekritizovať dané rozhodnutie. Spochybňovanie obsahu súdnych rozhodnutí bez ohľadu na jeho zákonnosť či ústavnosť je pod ochranou slobody prejavu.

Ústavný súd uznáva, že skutkové tvrdenie obsiahnuté vo výroku 2 je značne nepresné. Podstatou sporu žalobcu s vtedy úradujúcim ministrom spravodlivosti riešeného v rámci ochrany osobnosti bola otázka legálneho základu pre ministrom požadované majetkové priznanie. Autor článku však vyjadruje neistotu týkajúcu sa motivácie žalobcu k uvedenému sporu príslovkou „*vraj*“. Od spoločenského týždenníka nemožno očakávať presnosť právnického časopisu. Akokoľvek, aj v prípade tohto sporného výroku bolo jeho účelom poukázať na vysokú sumu náhrady nemajetkovej ujmy. Ústavný súd sa domnieva, že neposkytnutie ochrany danému výroku a požadovanie právnickej presnosti od novinárov by mohlo mať odradzujúci či zmrazujúci účinok (*chilling-effect*) na novinársku obec pri glosovaní tém týkajúcich sa justície.

Napriek tomu, že by sa z pohľadu žalobcu výrok 3 mohol javiť ako najviac difamujúci, z pohľadu ústavnoprávneho je najjednoznačnejšie akceptovateľný. Spojitosť výroku so žalobcom je úplne špekulatívna. Ide o hodnotový súd a o otázku verejného záujmu. Podľa všeobecných súdov je závažným zásahom do osobnostných práv „naznačenie možnosti korupčného správania sa žalobcu“. Pojmy „naznačenie možnosti“ evidentne označujú špekulatívny charakter výroku. Uvedený výrok nepochybne umožňuje viacero výkladov. Vzhľadom na špekulatívnosť, povahu hodnotového súdu a verejný záujem je nutné uprednostniť výklad, ktorý zasahuje do slobody prejavu čo najmenej. Vágne kritérium celkového kontextu, celkového dojmu či vyznenia je nutné vykladať

v prospech autora výroku. Opačný princíp by bol veľmi zneužitelný. Tretím výrokom teda nedošlo k zásahu do ochrany osobnosti.

38. Uvedený KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO test je kľúčový pre posúdenie proporcionality medzi slobodou prejavu a ochranou osobnosti. Primeranosť zásahu skúma ústavný súd, podobne ako mnohé európske ústavné súdy, na základe trojstupňového testu proporcionality.

Test proporcionality je klasicky založený na nasledujúcich troch krokoch. Prvým krokom (A) je test dostatočne dôležitého cieľa (test of legitimate aim/effect), teda test vhodnosti (Geeignetheit)–či zásah smeruje k cieľu, ktorý je dostatočne dôležitý na ospravedlnenie zásahu; a test racionálnej väzby medzi zásahom a cieľom zásahu–či daným prostriedkom (obmedzením slobody prejavu) je možné dosiahnuť akceptovateľný cieľ (ochranu cti).

Druhým krokom (B) je test nevyhnutnosti (test potrebnosti použitia daného prostriedku–zásahu (Erforderlichkeit, test of necessity, test of subsidiarity)–teda či nebolo možné použiť šetrnejší zásah.

Napokon tretím krokom (C) je test proporcionality v užšom slova zmysle (Angemessenheit, test of proportionality in the strict sense, proportionate effect), ktorý zahŕňa jednak (C1) praktickú konkordanciu (praktickú súladnosť), t. j. test zachovania maxima z obidvoch základných práv, a jednak (C2) tzv. Alexyho vážiacu formulu, vážiaci vzorec (porov. Alexy, R.: Balancing, constitutional review, and representation, I.CON, Volume 3, Number 4, 2005. s 572 a nasl., zvlášť s. 575; Kosař, D.: Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR, Jurisprudence 1/2008, s. 3 a nasl.). Príkladom praktickej súladnosti môže byť situácia, keď obec namiesto toho, aby zakázala zhromaždenie z dôvodu, že na danom mieste sa v tom istom čase koná iné zhromaždenie, umožní napr. za asistencie polície konanie oboch.

(A) Uvedený zásah možno považovať za vhodný, pretože umožňuje dosiahnuť legitímny cieľ, ochranu iného základného práva, a to práva na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti. (B) Zásah je nevyhnutný, pretože žalobca si svoju osobnosť chránil adekvátnym prostriedkom, žalobou na ochranu osobnosti. (C.1) V uvedenom prípade vyplývajú z jeho podstaty nebolo možné zachovať obidve práva popri sebe. Pri strete práva

na ochranu osobnosti v konaniach na ochranu osobnosti a slobody prejavu sú odpovede A, B a C1 v zásade automatické. Kľúčovou je teda vážiaca formula.

(C.2) Vážiaca formula pracuje s trojstupňovou stupnicou hodnôt: „nízka“, „stredná“ a „podstatná“. Intenzita zásahu do jedného základného práva sa pomeruje s mierou uspokojiteľnosti druhého práva v kolízii, pričom *intenzita zásahu* a *miera uspokojenia* nadobúdajú jednu z hodnôt–„nízka“, „stredná“ a „podstatná“.

V prerokúvanej veci bola intenzita zásahu do práva sťažovateľa podstatná, pretože išlo o článok novinára, ktorý sa týkal otázok verejného záujmu, kritiky rozhodovacej činnosti súdov a v zásade išlo o hodnotový súd.

Miera uspokojiteľnosti práva na ochranu osobnosti žalobcu vyplýva z odpovedí na test otázkami kto, o kom, čo, kde, kedy a ako hovoril.

S ohľadom na to, že žalobca je osobou verejného záujmu a článok má žáner glosy, miera uspokojiteľnosti vo vzťahu ku všetkým trom výrokom môže byť len stredná až nízka.

K jednotlivým výrokom možno podrobnejšie uviesť: Vzhľadom na skutočnosť, že vo výroku 1 išlo o kritiku sudcov, poukazovanie na možný problém vnútrojustičnej solidarity (korporativizmus), hodnotový súd, a že s ohľadom na skutočnosť, že žalobca nebol explicitne uvedený ako aktér korupčného správania, bola miera uspokojiteľnosti jeho práva na ochranu osobnosti stredná. Vzhľadom na nepresnosť výroku 2 bola miera uspokojiteľnosti žalobcovho práva na ochranu osobnosti stredná. Napokon s ohľadom na neexplicitné uvedenie žalobcu vo výroku 3 a špekulatívny charakter tohto výroku bola miera uspokojiteľnosti žalobcovho práva na ochranu osobnosti nízka.

Z uvedeného vyplýva, že podstatný zásah prevažuje nízku až strednú uspokojiteľnosť, a preto je nutné dať prednosť slobode prejavu.

39. Vychádzajúc z postavenia sťažovateľa ako vydavateľa tlače, z postavenia žalobcu ako sudcu s prvkami verejne známej osoby, berúc do úvahy žáner článku a to, že účelom článku je poukázanie na paradoxy rozhodovacej činnosti súdov, považujúc nepresnosti v článku za omyly skôr technického charakteru a aplikujúc taktiež test proporcionality s vážiacou formulou ústavný súd konštatuje, že krajský súd potvrdením rozsudku okresného súdu porušil sťažovateľovo právo na slobodu prejavu (bod 1 výroku nálezu).

40. Okresný súd na podporu svojho právneho názoru cituje pasáž o nutnosti chrániť súdnictvo pred útokmi tlače z rozsudku ESLP De Haes a Gijssels v. Belgium (sťažnosť č. 19983/92, rozsudok z 24. februára 1997). Je však potrebné dodať, že uvedeným rozsudkom bolo práve konštatované porušenie slobody prejavu rozhodnutiami belgických súdov, ktorými vyhovel žalobám na ochranu osobnosti sudcov, voči ktorých rozhodovacej činnosti bol napísaný kritický článok. Možno doplniť, že ESLP (§ 34 a § 35) cituje súhlas Európskej komisie pre ľudské práva s argumentáciou sťažovateľov, že konštatovanie „justičnej pravdy“ v súdnom konaní neznamena, že každý odlišný názor musí byť v súvislosti s kontrolou výkonu slobody tlače považovaný za nesprávny. To sa však podľa sťažovateľov v danom prípade stalo, pretože ich články sa opierali o objektívne a dostatočné informácie.

41. Okresný súd síce nominálne spomína aj čl. 10 dohovoru a tam zakotvenú slobodu prejavu, ale nijak ju v rozhodnutí nezohľadňuje a nepracuje s princípom proporcionality. Okresný súd sa na prípad pozeral výlučne z pozície práva na ochranu osobnosti.

42. Krajský súd označil obranu žalovaného o tom, že úvahy v článku v treťom výroku sa pohybovali v teoretickej rovine a že táto pasáž logicky nenadväzuje na vety, ktoré sa týkajú žalobcu, za účelovú. Ústavný súd uvádza, že svojím spôsobom každá argumentácia účastníkov smerujúca k svojej obhajobe je účelová. Týmto zjednodušujúcim spôsobom nemožno „odbit“ argumentáciu.

43. Ústavný súd upozorňuje, že vyslovenie porušenia slobody prejavu v okolnostiach danej veci neznamena, že by sa ústavný súd stotožňoval alebo nestotožňoval s názorom sťažovateľa na otázku výšky náhrad nemajetkových ujmov poskytovaných sudcom.

44. Ústavný súd neustále zdôrazňuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými

zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05). Ústavný súd však konštatuje, že predmetná vec je práve takou, kde všeobecné súdy nezohľadnili relevantné ústavné normy.

45. Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho práva na súdnu ochranu. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd nereagovaním na relevantné argumenty sťažovateľa porušil aj jeho právo na súdnu ochranu.

46. Žalobca v doplnení podania dal ústavnému súdu do pozornosti aj rozsudok ESĽP Beian c. Roumanie (č. 1) (sťažnosť č. 30658/05, rozsudok zo 6. decembra 2007). Mal tým na mysli skutočnosť, že ESĽP vyhlásil za nesúladnú s čl. 6 ods. 1 v spojení s čl. 14 dohovoru a čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru situáciu rozpornej judikatúry rumunského kasačného súdu. Ústavný súd poukazuje na to, že sú mu známe rozhodnutia o odmietnutí obdobných vecí inými senátmi ústavného súdu. Je nutné však zdôrazniť, že predmetná vec bola posudzovaná dominantne z hľadiska hmotného základného práva, slobody prejavu, na rozdiel od rozhodnutia sp. zn. III. ÚS 238/08, ktoré sa zaoberalo len procesnými aspektmi konania o ochranu osobnosti, pričom sloboda prejavu v konaní ani nebola namietaná.

47. Namietaný čl. 144 ods. 1 ústavy neobsahuje základné právo a z tohto dôvodu sa ústavný súd jeho porušením nezaoberal. Na tomto mieste možno súhlasiť so žalobcom.

48. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia zákona o ústavnom súde, ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 285/2005-320 z 5. apríla 2007 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Krajský súd je v ďalšom konaní viazaný týmto nálezom (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

49. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia 18. septembra 2007 a spísanie sťažnosti z 18. septembra 2007). Za dva úkony vykonané v roku 2007 patrí odmena v sume dvakrát po 98,59 € a režijný paušál dvakrát po 5,91 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú sumu 209 €, ku ktorej bolo treba pripočítať 19 % DPH, teda sumu 39,71 €, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkovú sumu 248,71 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

50. Sťažovateľ napokon požadoval priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk, teda 6 638,78 €.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľa je v plnej miere kompenzované zrušením rozsudku krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto

nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 4 výroku nálezu).

51. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

52. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2009